

नमो तस्स भगवतो अरहतो सम्मासम्बुद्धस्स ।

धम्मपद्य

मतयात

श्री सिद्धिचरण

छ व जि व उत्थे फुक व्यवहारे मत, झी निह्व त्वाय् चिन्य न्हां ला !
थौया चाहे थःथः सुख दुख झीसन व्याकं छे न्हां ला !
पलख छ थातं च्वन्य मफुला छाय्, छु जुया थय् थर थर खाना ?
या जिगु मनया चाः बाः सीका जिगु हे छं नकल याना !
छं कुँ ल्हया जिं झसुका तय् थें मुंका तैगु दु गुगु पीडा ?
ब्याक जितः थें स्यंगु सुना थय् छंत नुगः छेक्यगु क्रीडा ?
फसं कया वा चिकं फुना दुन्य खिउँका प्यख्वे फाक छ सी,
जोर वया वा आयु फुना जिगु छन्हु फुक तोता प्वाक जि सी ।

वर्ष २

संख्या १५

थीला

बुद्ध संवत् २४६२

नेपाल संवत् १०६६

थुगु अंकया १)

दच्छिया चन्दा ३)

फराण्ड

थुगु अंके थ्व थ्व दुः—

कविताः—

मतयात—श्री सिद्धिचरण	
सीगु—कुमारी मधु	.... ३१
छाय् ?—श्री बासुदेव श्रेष्ठ	.... ३३
बिहार—श्री शेषराज दलि एम.एस.सी.	.... ४६
थहुँ—श्री ठाकुरलाल मानन्धर	.... ४२
ज्वीन छु थें—श्री हेमराज श्रेष्ठ	.... ४६
??—श्री मधुकर	.... ३५

कहानीः—

द्योयात स्वां छाय !—श्री पूर्णदास	.... २६
व प्रेम मखु—भाजु सुवनराज तुलाधर	.... ३६

विविधः—

शुभ सन्देश—श्री ३ महाराज	.... २५
सुखया लँ—श्री हेरामाया	.... २७
फय-ग्वारा—श्री ठाकुरलाल	.... ३३
कवि—श्री आशाराम शाक्य	.... ३५
धर्मोदयया गन्धन—छह पाठक	.... ३५
भूल—श्री सूर्यलाल	.... ४४
झीगु मन—श्री धर्मरत्न 'यमि'	.... ३२
ललितपुरे दीपंखा—वैद्य श्री आशाकाजि	.... २८
नावासुत्तं—भिक्षु अमृतानन्द	.... ३६
ज्ञान ला ज्ञान हे—श्री रूपरत्न उपासक	.... ४३
नेत्र रक्षा व चिकित्सा—पद्य श्री	.... ४५
सम्पादकीय आदि	

धर्मोदय सभाया चतुर्थ वार्षिक महासभा

धर्मोदय सभाया थुगुसिया वार्षिक महासभा आगामी जनवरी ६ तारिक आदित्यबार खुनु कालिम्पोंगे थःगु हे कार्यालये जुई । सकल भाजु मय्जुर्पित स्वागत दु । वंगु अंके च्वोंगु दिन मखुत ।

—भिक्षु अमृतानन्द

मन्त्री, धर्मोदय सभा ।

धर्मोदय

ज्वलापासा

१०००

सम्पादक

“भासये जोतये धम्मं”
भिक्षु अनिरुद्ध,
भिक्षु महानाम “कोविद”

वर्ष २

कालिम्पोंग

मार्गशीर्ष विक्रम संवत् २००५
दिसम्बर ईस्वी संवत् १९४८

अंक २

श्री ३ मोहन शमशेर जंगबहादुर राणाया संदेश

धर्मोदय पत्रिकाया सम्पादकं थःगु पत्रिकाया विशेषांक पिकाय्गु इच्छा याना च्वंगु समाचार न्यने दुगु व एकी प्रकाशन याय्त सन्देश छगू जिके फवना हःगु खना जि बडो हे खुशी जुया । धर्मोदय सभा व पत्रिकाद्वारा जिगु हार्दिक शुभेच्छा प्रकाश याय्गु सौभाग्य प्राप्त जूगु खना जि अत्यन्त हर्ष जुया । “नेपाली बौद्धपिनि धार्मिक उन्नतिया साथ साथे हिन्दू व

बौद्धपिनि विचे सांस्कृतिक सम्बन्ध झन् झन् बल्लकेगु” धैगु अत्यन्त उत्तमगु इमिगु उद्देश्य सफल ज्वीमा धैगु जिगु हार्दिक शुभेच्छा जुल, गुगु उद्देश्य जिगु व जिमि सरकारया नं खः ।*

*श्रु श्री...या सन्देश धर्मोदय नववर्षांकयात घका वोगु खः तर यथासमये प्राप्त मज्जुगुलिं थुगु अके लात—सं०

जि छु पाः जुइ ?” तंमोगु मनं हाकनं धाल-
 “अन्यापित नं माया याय् ज्यूला । तप्यंक
 खुयागु खुया धाःसा अपाय्सं तं छाय् प्याहाँ
 वइ ।” हाकनं छोको मती लुल-मनृतयत्
 भिकइगु, मभिकइगु, खुँयाइगु, सज्जन याइगु फुक
 कारण समाजयागु व्यवस्था हे खः । झोसं खुँ
 जुइमहसित खुँ मजुइगु लं क्यना ब्यूसा व छाय्
 खुँ जुइ । मनुखं प्वाःया लागी, इज्जतया लागी
 थःगु धौक तयगु लागी हे मभिंगु ज्या याय
 मालिगु । प्वाः थनेगु व्यवस्था झीसं याय फःसा
 समाजे थःगु मान तय फइखतं झीसं याय फःसा
 ला अन्यागु मखुगु लं मनृतय्सं छाय् काय्
 मालि । स्वभावं हे मनू मभिंगु मखु केवल समाज
 व समाजया व्यवस्थां हे भिकइगु मभिकइगु

खः ।” हाकनं मती
 वल-अयनं मखुला,
 ‘क्यब-यागु छुं वस्तुत
 काय् माःसा न्यना
 का’ धका फुक त्वाः
 बाःतयन धया हे तयागु
 दु । हाकनं अय् मखंक
 यंकेमाःगु छाय् ।”

सुखया लँ
 (च्वोह्न-हेरामाया)
 सुखकर खः भिपिं लिख्य च्वन्यगु
 सुखकर दुर्जन लिख्य तापाइगु
 ज्ञानी गुणिपिनि याय नु सेवा
 चन्द्रमाया लिउ लिउ तारागण सेवा

थ्व खँ फुक विचाः यानागु आःतलें हे
 मती मतंनि, दाया ल्हाः हियूगु नं ला मतंनि ।
 हाकनं वहे मनू थौं नं खुँयागु पलाखं ख्वाले
 व हे ग्याः पह दयक क्यवं प्याहाँ वया च्वंगु
 उखुनु थें हे इयालं खन । जि वाथाक दना
 बदमास हाकनं केरा हे तातुना वल का थ्वं,
 थौं ला बाम्ह स्याना हे मद्धुसँ तोते मखु जि’
 धका मती ततं काहाँ वना । उखुनु थें हे ल्हाः
 ज्वना यांकया निथु दाया लाकमं नं च्वाना ।

“हानं खू वया का मखुला छं ? केरा नयगु
 लोभ अज्ज मतंनि का छं । हचि आम केरा !
 जि धया ।

पो मवसँ वं धाल-केरा.....

“थौं नं केरा नय् मास्यति वल जुइका
 मखुला ?” जि खँ त्वाः थला धया ।

“थौं.....”

“थौं नं बी मखु, कन्दे नं बी मखु ।
 छथें न्याम्ह खुँ लुञ्जायात नं माया याय ज्यूला”

“थौं छें जाकि छगलं मदया.....”हतपतं
 वं थःगु खँ थुइकेत स्वत । जि खँयागु भाव
 वास्ता हे मयासे धया-जाकि मदुसा कतःयागु
 केरा हे खुया नयगु का मखुला ? आपाः खँ
 ल्हाय् म्वाल हचि आम केरा” धका ल्हातं ज्वना

तःगु लंचो ज्वना
 साला । लंचो तोफिया
 व पो चिना तःगु
 पालिजाः स्वां ब्रंय्
 वात । जितः विस्मय
 जुल । सितिकं हे दायागु
 जुल, धयागु पश्चाताप
 नं । अले जि वयाके

न्यना “स्वां उलि नं खुय माःला ?”

जि धयागु भाव मथुया वं धाल-छें
 जाकि छगः हे मदुगुलिं स्वांग्ये मफुत स्वां छाय्
 हे मन्त उकीं ।

जि हाकनं वयात थ्वीक धया-क्यना हे
 यकुसा जि हे ज्यूनि, स्वां उलि नं ।

वं छुं धाय्त् सन, तर धाय मफुत ।
 जिगु मती विचारं क्रान्तियात-नयत जाकि छगः
 मदुमहसिया नं द्योयात स्वां छाय् !

ललितपुरे दीपंखा

(च्वीह्व—वैश्वर पं० आशाकाजि)

नेपाली संवत् १०६८ साल आश्विन सुदिया पुन्ही खुनु वसुवर्ण महाविहारस बिज्या-कम्ह (वृषावतार) नील वृषभ देवतादियात विधिपूर्वक सप्तविधानुत्तर पूजा याना ज्ञानमाला या गायन याना नाना प्रकारं स्तोत्रादि ब्वना पूजा जुल । प्राचीन विधि पूर्वक देवतादि प्रदक्षिणा याना अहोरात्र थान-थानान्तरे भ्रमण याना मंगलोत्सव जुल । आपालं जनतापि दुगुलिं सरकारं मदत बिल । परोपकार गण-पिस आपालं मदत बिल । झिं प्यदोल (१४,०००) भक्त जनपिसं सकल-प्राणीया जय पुकार यात ।

थये पूजा याय् माःगु छाय् धाःसा—
परा पूर्वकाले श्रावस्ती नगरे अनाथ पिण्डक धयाम्ह महाजन छम्ह दुगु खः । छन्हू ध्वीगु आरामे शाक्यमुनि बुद्ध भगवानं ब्रह्मादि देवता व राजा मन्त्री अमात्य आदि बोधि सत्व भिक्षु उपासकोपासिकापित धर्मोपदेश कना बिज्यात । थुगु बख्रते आनन्द भिक्षु थःगु आसनं दना वना भगवान्या आसन स्वचा चाहुला पादकमले भोपुया अप्रेसं च्वना निगो-पुलिं पृथ्वीस चुया लाहा निपां बिनित याना थये प्रश्न यात—

“भो भगवान्, हे सर्वज्ञ गुरु, चैत्ययात पूजा यायेगु प्रदक्षिणा यायेगु छु छु दिने उत्तम ?”

भगवानं थये उत्तर बिया बिज्यात—

“आयुष्मान आनन्द, मेमेगु दिने दोछिक पूजा यानागु दोछिधा चाहुलागु व आश्विन

पुन्हीया दिने वा रात्रिस छक पूजा यानागु, छचा प्रदक्षिणा यानागु उथ्ये ज्वी मखु ।”

न्हापा परा पूर्वकाले (कृतयुगे) सत्ययुगे भगवान् दीपंकरया पालाय् वन्धुमति धयागु नगरे अतिन विद्वानम्ह ब्राह्मण छम्ह दुगु खः । थ्व ब्राह्मणया (गौर वर्ण) अतिन तुयूम्ह सा छम्ह लहिना तःगु दु । छन्हू थ्व साया मचा बुल । गुजोम्ह बुल धाःसा (वृषो रत्नाकरो निधिः) रत्नया खानि दुगु पर्वत समान म्ह च्वापु थें तोयू वर्ण जुया च्वंम्ह । (आश्विन शुक्रया पुन्ही खुनु जन्म जुल) थ्व पुरुषवान् थु जन्म जूगु दिने व देशे रत्न वृष्टि जुल । ब्राह्मणया छेँ नं न्हापा मद्दु मद्दुगु अनेक धन द्रव्य बढे जुया वल । व देशया जनतापिसं थ्व हे खँ सीका भिंगु भिंगु चीज ज्वना सो वडगु । थ्व थु यात ब्राह्मणं कान्ति मति रत्नमय थुः धका नाम प्रख्यात याना तल ।

थ्व कान्तिमति थु प्यहाँ वनी चैत्य प्रदक्षिणा यायि । अनंली मेथाय् वनी ल्याहाँ वयि । सकल मनुष्यपिसं थ्व द्रह मखु देवता खः धका धाल । ब्राह्मणया नं ईश्वर हे खः धेगु विश्वास जुया रात्रिया त्रिप्रहर, दिनया त्रिप्रहर गोथे वना प्रार्थना यायिगु । हेरत्नमय कान्तिमति थु (वृषभ) छलपोल सुखः जिं छुं मस्यु । जितः रक्षा याना बिज्याहुँ । थुगु प्रकारं नित्य प्रमाण याना पूजा अर्घ्य याना भाव यायिगु चलन जुल । थुगु प्रकारं काल

दिन मुक्तान याना च्वन ।

छन्हू थ्व द्वह वृद्ध जुस्येलि थथे थःमं चिन्तना यात—अहो गुजोगु संसार, स्वप्न समान छुं दुगु मखु । आः जि वृद्धावस्था नं जुल । सिना वनीन । दीपंकर भगवान् छक दर्शनया वने माल धका अर्द्ध रात्रिया प्रहरे प्याहाँ वना थःगु नित्य चैत्य प्रदक्षिणा यानालि सरासर गन्धमा दान पर्वते थ्यंकरः वन । प्रातः समय जुल । उगु बखते वहे पर्वते दीपंकर भगवानं न्यासल बोधि सत्व भिक्षु गणपिंत धर्मोपदेश याना बिज्यागु अवस्था जुया च्वन । रत्नमय कान्तिमति द्वहनं यानं निसें भगवान स्वया च्वन । उखु बखते दीपंकर भगवान् वा खने देक फिसिक न्हिछा बिज्यात । भिक्षुपिनि शंखा जुया न्यना स्वत । भगवानं आज्ञा जुल—हे भिक्षुगणपिं हूं वोम्ह द्वह छम्ह जिगु थासे वल सोसो, हुं व्वना हति । हानं बिन्ति यात व द्वह वया न्हिले माःगु कारण छु ?

भगवानं आज्ञा जुल—छिमिसं मस्युनि । द्वापरान्ते अर्थात् कलिका समये आपालं मनुष्यते पाप यायेगु चित्त जुया वयि । बुद्धया नाम कारिपिं दे मखु । उगु बखते थ्व हे द्वह सकलया गुरु जुया सकलयात बोधिज्ञान धर्मोपदेश याना बिज्या यिम्ह शाक्यमुनि बुद्ध धायेका जन्म जुयि । उकीं जित न्हिलेमासि वल । थ्व खँ न्यना रत्नमय कान्तिमति यात सकलसिनं नमस्कार यात । प्यम्ह भिक्षुपिं दना वना वृषभयात तीजक ख्याना भगवान्या अष्टे थ्यंके हल । थ्व वृषभ नं वसपोलया पादु कास नमस्कार याना छखे सुमुंकरं च्वन । वसपोल आशिष विया बिज्यात—

हे रत्नमय वृषभ छं छुं धन्दा काय्म्वा । लिपा कलियुगे शाक्यमुनि बुद्ध धायेका जन्म जु व नीम्ह छ खः । निरन्तर त्रिरत्नया भक्ति याना जु ।

थुलि आज्ञा जूगु न्यना तथास्तु धकं शिरस फया घौछि अनसं तुं वास याना लिपा अनं दना मेगु पर्वते वन । ववं रात जुल । चान्हे सिमाक्वे वास यात । अर्द्धरात्रिया प्रहरे अकस्मात् वन जन्तुपिं वया दुःख व्यू वल । थथे जुस्येलि जि सीन धका सीका नमोबुद्धाय नमो धर्माय नमः संघाय त्रिरत्नशरण मां तारय धका धाल । थुलि नाम क्रया देहान्त जुल ।

थुगु बखते ब्राह्मण, जि कान्तिमति द्वह गन वन गुथाय् वन धका नुगमछिका मा जु जुं अन हे थ्यन । मांस फुकं वन जन्तु कुपक्षितेसं नया ल्यंदुगु क्वे खन । न्यकू निपु नं खन । ब्राह्मणं सीकल—अहो थन वया देहान्त जू वल । अले वं नदी तीरे क्वे फुकं यंका फीं तोपुया क्वे जुक गभें तथा फीयागु चैत्य देकल । जवे च्वंगु न्यकू गजू छुना खगु न्यकूति लंख तुयाहया अर्घ्य विया बारंबार चैत्य प्रदक्षिणा याना लछि तकं अन हे वास यात । ३१ न्हु दस्येलि थ्व-बालुका चैत्य रत्नचैत्य जुया वल । बाकिगु खःगु न्यकु छपु नं दैवानुभाव आकाश वर्ण जुया पंचरश्मि प्याहाँ वया द्वहया आकार नतुं जुया च्वन । थथे जुयावोगु खना आश्रय जुया ग्याना काचा काचां चैत्य भोपुया नीलरत्न ज्वना दीपंकर भगवान्या थास थ्व हे रत्नमय चीज च्दे यात ।

अले दीपंकर बुद्ध अन रत्न चैत्यया

थासे बिज्यात । सकसिनं प्रदक्षिणा यात ।
थनंलि भगवानं अन हे बिज्याना धर्मोपदेश
बिया बिज्यात ।

आश्विन शुक्लया पुन्ही १ रेवती पर
अश्विनी नक्षत्र २ आदित्य वार ३ हर्षणयोग ४
सँलू ५ थुलि न्यागू जोगं सहितगु पुन्ही
खुन्हु थ्व हे रत्न चैत्यया अग्रेस तथा थ्व
नील रत्नमय वृषभ मन्त्र प्रयोग याना प्राण
प्रतिस्था यात । थनंनिसे देव स्वरूप जुया
वल । तःसकं हे मंगलोत्सव जात्रा यात ।
थथे हे जात्रा शाक्यमुनि बुद्धया पालाय् नं
जुया च्वन ।

मंगलोत्सव जात्रा याय्गु दिन थुखुनु धका
शाक्यमुनि आज्ञा जुल—

आश्विनी पुर्णिमा शुक्ले ह्यर्क्ष रविवासरे ।
आयुष्मती युती योगे संक्रान्ति पर्वसंयुते ॥१॥
अहोरात्रा ख्य यत्पूर्वं विपश्चिना प्रभाशितं ।
बुद्ध देवालये ता र्थे सर्वान्देवान्प्रपूजयेत् ॥२॥
प्रदक्षिणं सहस्रं च यावत्कुर्यात्प्रमोदयः ।
पदे पदे सुवर्णेक कर्षदान फलं लभेत् ॥३॥
निर्घोष दमनो नाम देवासुर प्रमोदकः ।
तेनाऽ सुरेणाऽ होरात्रं व्रतं सं चरितुं क्रमात् ॥४॥
रात्रौ दिवा सुसंपूर्णमहोरात्र व्रतं चरेत् ।
तारा स्मरण घोषं वै अभवद्यत्तद्भूतम् ॥५॥

आश्विन शुक्लया पुन्ही १ रेवतीपर
अश्विनी नक्षत्र २ आदित्य वार ३ हर्षणयोग ४
सँलू ५ थुलि योगं सहितं ज्वीगु दिने वा
चान्हे अहोरात्र व्रत च्वने चैत्य-थाये, भगवान्
बुद्ध देवालये सहस्र प्रदक्षिणा याये । श्रद्धापूर्वक
दान याये । तीर्थे स्थान कर्म नं याये ।
लेँ लापिँ सकल देवतापिन्त पूजा याये । हिंसादि
कुर्म याये मज्जु । शील धर्म सं च्वने माल ।

सकल प्राणीतेगु नवप्रहारिष्ट निवारण यायेत १८
वृही चढे याये । हे त्रिरत्न छलपोलया शरण
तारिणी मां तारय याकनं संसार रूपी समुद्रं
जितः तारेयाना बिज्याहुँ । थथे नामोच्चारण
याना पलाछिये माल । अले छपलाया सुवर्ण
१ तोला दान यानागु तुल्य पुण्य मिले ज्वी ।
सुखावती वासना मिले ज्वी । न्हापा स्वर्गया
इन्द्र पातालया निर्घोष दमन धयाम्हे दैत्यपिसं
प्राचीन विधि थ्व रत्नमय नील वृषभ प्रदक्षिणा
याना जय मंगल पूजा याना वन । थुगु पुण्य
सुखावति सुखमिले जुल । थ्व खँ न्यनी सकल
प्रमोद चित्त याना च्वन । थुलि खँ अवदाने
चोगु जुल ।

पुनः थ्व हे खँ हानं वंशावली दुः—लिपा
शाक्यमुनि निर्वाण ज्वीधुंस्यंली थ्व रत्नमय नील
वृषभ सकसिनं लोभ यात । थ्व रत्न खुं तेसं
अवश्य नं खुया यंकी धका नेपाल पिंगला महा-
विहारे तय् हल । अन नं गुलि च्वन ज्वी लिपा
हानं लालापिँ वये मज्जुगु स्वये मज्जुगु योगा-
म्बर गुह्यचक्रया स्थले तयेकेमाल धका महा
बुद्धिमानपिसं थ्व रत्न वृषभ हया अन तय्
हल । गुखुन्हु थ्व योगाम्बरस ला वल उखुन्हु-
निसं पूजा विधि ज्वीबले नय्गु त्वनेगु भोजनादि
क्रिया यायेबले आपा ज्वरे याये म्वाः । सलंसः
मनूतेत अन सःता छुं पूजा भाव याना भ्वे
नकी । भतिचा भतिचा जक ज्वरे यायि ।
सकसित नं नके सिधेका हानं थले सोसा थलपत्ति
पूर्ण पूर्ण जुया च्वनी । उकीँ अन हे सकलेँ
वया भ्वे न्यायेक वैगु चलन जुल । थथे जुजुं
आपालं काल बिते जुल ।

छन्हु वाराणशी क्षेत्रं शंकराचार्य नेपाले
थ्यंकः वल । थुगु बखते नेपाले येँ, यल, ख्वप,

सको, किपू इत्यादि देशे च्वंपि महर्षि आचार्यपि फुकं मुना पर्वत पर्वते वना पुरश्चरण विधि या वन । थुगु हे मौकास थन योगाम्बर गुह्यस्थाने पूजाविधि जुल । भोजानादि क्रिया जुल । अनंलि प्राचीन विधि थ्ये शेषबलि अधोभाग धाये कलं वाके छुगु ज्या जुल । वनेमाल गन ? पशुपति । बातास थव हे रत्नमय वृषभदेवता छम्ह नं तथा लपते तोपुया पशुपति यंकल । स्वया नं होश महु । लिपा कन्हे कंस पश्चाताप याना च्वन । सकले वना का वन । बिया महः । थव रत्न नील थु देवता हानं लिहां वनी धका शंकराचार्य थासे थासे दिग्बन्धन याना ताडन तथा तल । थव नील थु देवता वयेत सनी वये मफु । अनंलि शंकराचार्य नेपाल तोता ताम्र-द्वीपे (वर्तमान लंका) वन । पुरश्चरण च्वं वंपि आचार्यपि सकले दना वल । योगाम्बर दर्शन याये धका वन । पूजाविधि यात । थव नील वृषभ देवता छम्ह मदुगु सिया न्यना स्वत । वृत्तान्त थव खँ स्थविरपिसं कन । आः छुयाये ।

यंकूपिसं यंके धुंकल मलाका खवयां छु याये । थये मखुत जत्न जुगति याना स्वये धन्दा कायेम्वा धका आचार्यगणपिसं थव नीलरत्न मय वृषभ देवतायात मन्त्र तन्त्रं आकर्षण यात । उगु बखते थव नील वृषभ देवता मन्त्र सिद्धिया जोरं सरासर लिहाँ वल । तर दिग्बन्धन याना ताडन तथा तःगु दु । लँ ल्वीके मफु । मखु थास जक ला वन । थव थु ख्वख्वं पवत गगं हानं कोहाँ ववं थासे थासे बास च्वचों लँ बोबले लँ लार्पि देवतापि धाय् बास यानां वल । लानंला लिपा थव नील वृषभ रत्नमय देवता ललितपुर योगाम्बरया चक्रस्थले वसुवर्ण महाविहारे थ्यन । थन थ्यने साथ थव बोधिसत्त्वरूप नील वृषभ सिद्ध जुल । थौंया अद्यापि थव चिन्ह दया हे च्वन तिनि । उकी थुगु १०६८ या आश्विन पुन्ही खुन्हु जोग मिले जूगुलि प्राचीन विधि जय-मंगलोत्सव जुल । सकल प्राणीया जय जय ज्वी माल ।

+ + + +

★ सीगु ★

(च्वोह्न—श्री कुमारी मधु)

सीगु धैगु स्वीतं मयो, सीगु स्वीतं मयो
सीगु धैगु हाय हाय गधि ज्यागु खँ थव ?

सित धाःपि सुं नं हानं थन लिहाँ मवः,

वन्य सःगु थासं लिहाँ वय् मसःगु छु खँ ?

थुलिमछि यन्न याना तःगु थव शरीर
तोता वन्य धैगु धात्थे गधिनगु पीर ?

हे हे मृत्युराजा छन्त लो जुइ सराः,
याय मत्यो सत्य सत्य थर्थि ज्वागु ज्या ला ।
ब्रम्हायात थाकु गुलि प्राणी सृष्टि याय्त,
छन्त जक साप अःपु फुकं नाश बाय्त ।*

*थव झीगु पुलांगु जातीय गीत छन्द म्रः
थुकी ८+६=झिप्पंगः आखः प्रत्येक पादे दु ।
मेगु ह्रस्व दीर्घ, मात्रा आदि छुं मिलेयाय् मो—सं

श्रीगु मन

(चोह—श्री धर्मरत्न 'यमि'

संसारयात त्याकेत मनुतयके निगू बल दु । मन व चुपि अर्थात् शस्त्रास्त्र । मनोबलया न्होने चुपिया बल उलि हे बःमला गुलि निभा जःया न्होने घवा प्वा मतचिगु जः । चुपिया बल पल्पसायागु जः थें क्षणिक, मनयागु जः निभायागु थें चिरस्थायी हानं लोकोपकारी । 'सिकन्दर' चन्द्रगुप्त, अशोक, नेपोलियन (Nepolean), चंगेज खां (ChangizKhan) व नादिरशाह इत्यादिपि दिग्विजयी जुयाः वन । अमिगु व्यक्तित्वया महत्त्व हे उगु उगु बखते हे जक दै, आः अमिगु महत्त्व इतिहासया पृष्ठे जक जुया च्वन धाःसां ज्यू । अथे धका अमिगु महत्त्व हे तन्य धुंकल, शीत ज्याय्ख्यले मंत धैगु मखु । उगु बखते अपि व अमिगु व्यक्तित्व उलि हे सीमित जुया वन । तर मनया बल दुपिसं थःगु मनोबल द्वारा संसारयात त्याकू पिनि व्यक्तित्व लिपते झन् झन् उज्ज्वल जुया वनी । गथे कि युग प्रवर्तक शाक्यसिंह बुद्ध । न्हापा वसपोलं प्यीन्यादें तक चाहिला थःमं फुथाय् तक थःगु शान्ति धर्म अर्थात् मनोबल प्रसार याना बिज्यागु खः । तर थौं स्वयादिसं संसारया गुगु कुन्यसं दै मखु कि वसपोलया मनोबलया प्रभावं अथवा धर्म प्रभावित मजूपि अथे हे भारतया मेमेपि ऋषि मुनि, आचार्यपि नं हानं महम्मद व योरोपया जेसुस (Jesus) इत्यादि धर्मगुरुपि नं खः ।

थौं यन्त्र-युग, एटम् बम् थें ज्यागु विनाशकारी अस्त्रया न्होने महात्मा गान्धी थें ज्याह्य अर्थ नग्न मनुखं गुलि लोके दिग्विजय याना च्वन ।

हानं वेक्या विजय पताका गुलि चिरस्थायी ज्वी उलि ट्रूमेनया ज्वी मखु । भगवान् बुद्धया विजये व नादिरशाहया विजये गुलि पा उलि हे महात्मा गान्धी व ट्रूमेनया विजये पा । ट्रूमेनया विजय हिटलरया थें विनाशकारी महात्मा गांधीया विजय शायद गौतम बुद्धया थें अमर ज्वी फु । चुपिया बलं विजय याःपिन्त, करकाप व पक्षपात वृत्तिया भावं प्रेरणा याना जक छुं क्षणयात "वाह वाह" याई । मनया बलं विजय याःपिन्त, अज्ञान तंका जीवनया रहस्य थुयका आध्यात्मिक समुद्रे अमृत लुयका फाःह्य जूया नीति, चिरकाल तकं साधुकार बिई ।

मनोबल द्वारा ज्वी मफुगु छुं मदु । भगवान् बुद्ध, यसूस, धर्माशोक, महाकवि अश्वघोष, कविवर कालिदास, तार्किक दिडनाग—धर्मकीर्ति-नागार्जुन, शंकराचार्य, शेक्सपियर, वर्नाडं सा, रविन्द्रनाथ टैगोर, महात्मा गांधी, सुभाषचन्द्र, जवाहरलाल व अबुल कालाम आजाद—इत्यादि ज्वीत आइतबार पीम्वा, यदि थःके च्वंगु मनोबलयात पूर्णरूपेण कर्म-क्षेत्रे संचालन याना उत्तरोत्तर उन्नत याय् फुसा । मन उगूयात जक ठीक याय् फुसा जगतयात नं ठीक याये फई । अकिं भगवान् बुद्धं शीत, हरेक थासे मनयात हे प्राधान्य क्यना बिज्यासे धम्मपदे थथे प्रकाश यानो बिज्यात ।—

“मनो पुब्बङ्गमा धम्मा मनो सेट्ठा मनो मया । मनसा चे पदुट्टेण भासति वा करोति वा । ततो नं दुक्ख मन्वेति चक्खं वहतो पदं ॥”

अर्थात् व्याकं धर्म न्हापां मने हे वई,

मन हे तद्धं, विश्व फुकं मनोमय खः अर्थात्
 न्हाथाय् सोसां मनया हे जक, विकृति खने दु ।
 मनयात हाकुका ज्या यासां खं लहासां, दुःख
 वया ल्यू ल्यू अथे हे वई गथे थुसाया तुटी
 ल्यू ल्यू गाढाया पांप्रा ।

थौं संसारे छु छु ज्वीहे मफै थें ज्यागु

ज्या खः, व फुकं मनया बलयात पाय् छि ज्वीक
 ज्याय् ख्यले याय् मसःगुया फल खः । शीत
 मनुष्य धाःगु हे मनया प्राधान्यं यांना खः ।
 थ्व मनोबलयात हीन यांना मनुष्यत्वं पशुत्वे
 कहाँवने मज्यु ।

+ + + +

—*—

झाय् ?

(च्वोह—श्री बासुदेव श्रेष्ठ)

थउं जिगु वाउं गु वन शुष्क जुया
 आशाया हः फुक हाया वन
 छोगु मि जुल झं फय् न्हांना
 मधु ऋतुया वन रौरव जू वन ।
 दैव ! थथे छं छाय् यांना ?

फय-ग्वारा

(च्वोह—श्री ठाकुरलाल मानन्धर)

जगत् वसपोलं दयकल—उवले । हाई,
 हाई गुलि बांला ! थहुं तक थुलित हिस्सिदुगु
 सौन्दर्य परिपूर्णगु रचना मजूनि । 'धन्य वसपोल'
 धका मुक्तकण्ठं सवा बिया च्वन हँ । थुलित
 ययिपुगु झीगु थ्व पृथ्वी मण्डलया रचना-
 चातुर्य खंम्ह सु व्यक्ति दयी गुम्हसें थ्व छ खँ
 मखुसां वा-खं स्वीकार मयायी ? उवले या खँ
 कवि-कल्पना या विस्तार । प्रशंसा यात सुनां ?
 मनुषं ला ? मखु । मनु ला सृष्टि हे मजूनि ।
 जगत् तिनि हँ । स्वर्गया अप्सरातस्यें थ्व न्हू
 दंगु भूगोल या समचार सिल हँ । अले सकलें
 लस्कर मुना थुखे हे पदार्पण यात हँ । स्व.वले
 जा 'अहा, क्या बांलागु तल्ल् थीगु तुयू फटिक-

रिं भुना तःगु थ्व चिकिचा धना हिस्सि दुगु
 वसपोल शिल्पकार या वयोवृद्धगु ल्हाः या ज्या
 अन्तिम सृष्टि-रचना खना थीथी प्रशंसा यात हँ ।
 मत छप्वा च्याकातल ज्वाल ज्वालां थीगु, नव-
 निर्मितदेह या हिनु छपु छपु दतले सी दया
 नकतिनिया निर्दोषम्ह ह्याउं मचा यात खा-थोचा
 थें खना थ्वैत यचु, पिचु, पाचु, स्याचु धका
 सहस्र रूपं व्याख्या यात हँ । च्वं सुर्घोया
 ह्याउं क वाउं क अनेक रङ्ग रश्मि पिहाँ वयेका
 थ्वैत खयका तल । निर्मल नीलाकाशया नाप
 ब्वया का गये च्वं धका मानो प्रश्न यांना च्वन ।
 सकसिनं भाः तयेगु प्रयत्न यात हँ । कसं जल-
 राशी निलाकाश या प्रतिबिम्ब, लखे तल्ल् थीगु

सुर्य रश्मि या किषालु, हनं दुने ह्याडं वाडं
पि न्यात स्वच्छन्दता पूर्वकं लाल कया च्वन ।
अन थन मदयक आकाशे रंग विरंगया झङ्गः
पंछित मण्डः काकां ब्वया च्वन । झङ्गः तये कल-
वल व हनं मेमेपि जीवाजन्तु या कलरव फुकं
ज्ञाना पिहां वःगु संगीत या ध्वनिं सारा नभ
मण्डल गुञ्चायमान जुया श्वल हँ । श्व कवि-
हृदय सुंक च्वमे मछुया वसपोल ब्रह्मदेवयात
दुने हृदयनिसें कृतज्ञताया भाव प्रकाश यावगु
जुल । श्व नव निर्मित उपहारया भाः सुनां
याय फयी । निर्दोष या प्रतिमा खन, आदर्श
खन अले दंग जुया में हाल ।

श्व फुकं वा-खं—किस्सा कहानी,
कविया आदर्शवाद । आ छ-खं वल— इतिहास,
यथार्थवाद ।

समयया नाप नापं नी लः थें शुद्ध पवित्र-
यौवनयती पृथ्वीमाताया गर्भाधान जुल । गुँ ला
दत, आदर्शवादया फयग्वारा कहां वल, व्यथा
जुल । पिहां वःबले यथार्थ जुया वल । 'अहं'
भावया फयग्वारा खनी ! आदर्शयात यथार्थे
परिणत यात । यथार्थवादया ला हि वोलन ।
'मतुष्य' धका नामकरण यात । उखुन्हु तले
'नाउचा वल' धायवं नीतिया सिलखं भुना
सदाचारया कोठाय् याउंक, नायुक, सुमुक च्वना
च्वंमह श्व 'अहं' भावया धुँ तुंथी थवगु प्रति-
विम्ब खनाःला गये गथे आ स्वार मारां दना वः ।

ई ! मह हे कुचुस्य च्वं । मिखा तिस्सिना
वियां पार । झङ्गः पंछि खाचा खिचा भभः
न्हुल । अहो, 'वांन्चोट्' सिवे मधाः । कवि-हृदये
पामोलं कल । सकसितं हितु हीकल, चित्तु
चीकल, का थन च्वँ, का अन च्वँ धाल । व

विचरा सुंक मैदाने चँ चँ धाया जया जूम्ह
सलयात लुतु लुया हल । का थन च्वँ धका
तवेलाय् तल, पपू पिपू च्याईं च्याईं यात, फे
यात थें सँसिं फुक कत्रे यात, न सिखलं
त्वाथे चित, छयंगू-माः कखायकल, लिन्हुया म्हे
गल, न्याच् न्याच् यात । ल्होने लगाम सात्तु
साल ल्यूने प्वाथे ग्वालि च्वात्तु च्वात । लहाते
याँ कठि छपू ज्वन, यां कया स्वाँयत् मुइकल ।
क्यवे च्वंगु कंझाः तृणवर्गयात लें लें थन,
उखे हाकुतिन, थुखे हाकुतिन, उखे स्वाँ पिना
धाल । यय्यः थे छिकल । मछिन हँ वयात
सृष्टि रचना । जङ्गले गुलिखेः दँनिस्ये जीवन
सुख भोग याना च्वंमह व भराय् माम्ह सिमा
यात थीक वना मार संक मुइकल, क्रोधल,
कात्रा कुत्र यात, दुल । पर्वतया च्वकां निस्यं
अपाय हाः लँ वया स्वच्छन्दता पूर्वक संगीतया
सुरे ल्हों ल्हों ब्वाना न्हाः वया चोँमह खुसि
विचरायात पँत्तु पंवल, श्वातु श्वाः वल, खम्पा
था थां कोस्ति ल्वाय् वा धका गऽपऽ ज्वना कलुकल
हितु हीकल चित्तु चीकल । सकल चराचर
यात न्ह्यामहसितं ज्वन छेकीं तल, वँस्वात । न्याय
म्वाःक च्यो यात सकसितं । तालिम हँ, सभ्यता
हँ । अधिकारया अत्यन्त हे मू तल । कर्तव्य
धाल, सकसितं भो भो मुइकल । कविया नुगः
गुलि मछिन ज्वी धका छुं विचार तःगु मखु ।
कविगणयात ला फयेगं धैविल । सामर्थ्य क्यना
पृथ्वीमाताया गर्भयात पुतु पुइकल, चिरसंचित
धनराशि तछ्यात, बाः बाः न्ह्याकल, नय फक्को
नल, अले हत्तु हल । धाःसा छु धाल ? प्रकृति
यात सलगये माः, न्वायेमाः, कायेमाः, ख्वायेमाः
धाल । श्वहे पुरुषार्थ—श्वहे यथार्थ हँ ।

★ कवि ★

(चवोह—श्री आशाराम शाक्य)

हर एक युगया प्रतिनिधि खः कवि । हर-
एक युगं कवि द्वारा हे थःगु मनोवृत्ति तथा
वहेश्य विश्वयात कनी । कवि यदि मडुसा विश्वे
हुं विचार नं छह झंगः छमा सिमां मेगु
सिमाय् ब्वया वनी थें फँले जुया वनी मखु । कवि
वहे कवि खः हइगु विश्वे वन्धुत्वयागु भावना ।
व ला खः छह ईश्वरं छुँ हःह दूत—शान्तिया
दूत—विश्व भ्रातृत्वया दूत । वं थःगु हृदये बुया
वोगु अमृत थें जागु रस अति बांलाक मुंका
विश्वयात त्वन्कावी । कवि.....कवि.....केवल
वेंत खः धका धाईपि थःहे वें खः । संसारे
कविया ज्या छु ? कविया महत्व छु ? कविया
आवश्यकता छु ? थ्व सीकेगु शक्ति मदया जक
इमिसं अथे खँ लहागु खः, मेगु कारण मखु ।
कवित साधारण मनूत मखु । इमिगु प्रेम
केवल छगु चिकिचा धंगु चीजे मखु । तर खः
थ्य विशाल विश्व हे । अथे जूगुलि इमिसं विश्वयागु
चित्त आकृष्ट याय्त माधुर्य तथा कविता रचना
याना विश्वे तोता बी । झूठ, अत्युक्ति, कपोल
कल्पित वास्तवे इमिगु रचनाय् दै मखु । साधा-
रण मनूतसें थुमिगु खँयात कपोल कल्पित धाइगु
कारण थ्व हे खः कि इमिसं कवियागु विचार
थ्वीके मफत । कवियागु विचार महान्, लः थें
यच्चुसे च्वों, चिकुलाया निभा थें लुमुसे च्वों,
पर्वतं निर्मल जल कहाँ वैथें नतुं इमिगु हृदयं
विचार धारा कहाँ वै च्वनी । गथे पर्वतं लः
कहाँ वया ब्वी लः बिया अथवा जनतायात
त्वंका विश्व कल्याण याइ, व थें नतुं संसारे गन
आवश्यक जुल, कवित नं अन अन हे वना
थःगु अमृतया रसास्वादन याकः ज्वो । तर
इमिके थुकीया फल काय्गु इच्छा दैमखु ।

लखं विश्वया सेवा याथें निस्वार्थ भावं सेवा याई ।
खः विश्वया आधुनिक राजनैतिक वाताव-
रणं अनेक नकलिपि कवित पिकाल । इमिगु
विचायाना सकसितं अथे हे धका च्वनेगु जा
तुं थी च्वोह व्यां नं थ्व तुं हे विश्व खः
धका धाय्गु ज्वी, अथवा जंगले सिमा छमा
पाइसे च्वन धाय् वं वन नापं पाइसे च्वनी
धका मती तय्गु थें ज्वी ।

??

(चवोह—श्री मधुकर)

जीवन नाचा थ्यनी गन ?

गुबलें सर्गः फुक यचुया वै, त्वै तिमिला चायागु धन
खने दु थें ज्वी पार थ्यंक नं शीतल ज्वी जिगु
छोगु मन ।

गुबलें धासा हुँहुँ गोफ्य सुपात्र मुना वै गनं गनं
जिगु मन थर थर खासां त्रासं सर्गः तोपी
खिचंगु धनं ।

हे जिगु जीवनयागु धन !

जीवन-नौका थ्यनी गन ?

धर्मोदयया गन्थन

(छह पाठक)

मनू मात्र याके मानवता दु नापं दुर्वलता
नं दु । थ्व हे दुर्वलता भूल तथा ल्वापुया
कारण खः । ततःधंगु साधनं छह निहसिके
जक दैगु दूर श्रवण, दूर दर्शन सिद्धित थौं
धेबां हिला काय् दत । वाखने वैगु विमान व
ब्रह्मास्त्रयात त्याकीगु हवाई जहाज, अणुवम नं
मनूया हे लहाती दत । तथापि संसारं शान्ति
उलि हे तापानि गुलि उत्तर ध्रुवं दक्षिण ध्रुव ।
छाय् ? वहे दुर्वलता निर्मूल मजुनिगुलि ।
वंगु वंला व कौलायागु अंके लेख निगू
स्वंगू पिहाँवल भाषा व वसःया बारे नं ।
चित्त बुझे मजुगु खँया लिसः बीज्यू.....तर

लिसः बीत प्यखें स्वया लेखे दुगु खँया लिसः
बीमाः । खालि थें च्वोंया आधारे जक च्वोसा
च्वेगु यक दई । थन व च्वया च्वनेगु आवश्यक
प्रतीत मजू । वंलायागु अंके वसःयागु खँ
पिहाँ वल मेगु हे प्रकारं, तर कौलायागु अंके
लिसः वल मेगु हे तालं । परिवर्तन फुकसिगु

चवसापासा

१०००

व प्रेम मखु

(च्वोह्न—भुवनराज तुलाधर)

न्तिमे सच्छी गुडन्याम्हसिया
संख्याय् ल्याः जायकः वने मासांः
प्रत्येक जून्ह्यो जुवा.तस्यं अने
अनेगु कल्पना याइगु छगू फेसन

थें जुल । उकीं पुष्परत्नयात वया त्वाय् दीपरत्नं
धाल—कि महति दोबदो दां वैगु न्यूयसदे (म्हपूजा
इत्यादि स्वन्ति नखः) या उपलक्षे फुत, कि हिन्दु-
स्थान निला खला मज्जां सफरयात, गथ्य छि ?

पुष्परत्नं धाल—वस, वस, जिगु नं वहे
उद्देश्य, आलराइट् (थीक धया दिल)

+ + + +

निश्चित दिन जूपित बिसें निसें नय त्वने
मधासे म्हिता जुल, परम् म्हपूजा दिनया निभाःद्यो
नाप नापं इमिगु आकाव्क्षा लुकु ब्युब्युं वन ।
उबले दीपरत्नं नाडी च्वंगु घडि स्वया 'थों मां
दुने' (लायकुलीं) झाय् न्ह्यो हे छें थ्यंका
मांयात खुसि याय् माः । हनी १० बजे थन
हे नापं म्हिते छि नं छ्यें निं झासँसा गुडबाइ'
धया दन ।

छ्यें छक्खां मत च्याःसां द्वाहाँ वयाकथं
पुत्र मखँना ख्युंया च्वंगु मन उज्वल जुइक

पोशाके सं मदुगु मखु । परिस्थिति सुइगुं वशे
दैगु चीज मखु । समय समय यात उपयुक्त
ज्वीमागु स्वाभाविक हे, उकी विदेशी पोशाकयागु
खँ पिहाँ वे मागु छुं खने मदु । अतः लिस
लेखया लिसः मजू ।

+ + + +

'मां झालला' धाधां थाहाँ वना खन्यवं अनि यात ।
मांम्हं आशीर्वाद नाप नापं राजापिसं स्वन्ति
खर्च ब्यूगु धका थःगु भाग नापं पो चिकल ।

अले याकनं पूजा पाजा सिधयका मांम्ह-
सित तथा अन खाले हे वन्यगु लक्ष्य याना
वःगु आज्जुद्योके आपासिनं हयमुना च्वंगु खना
थयक स्वत, पदमबहादुरं प्यत्थु नया फुँइ याना
च्वं थाय् खाले दीपरत्नया ख्वाः चुलायवं
'छक्खिम्ह थ्यंकाः झाल' धायवं फुक्कं ल्हक्क्यगु
अभिप्रायं दोछिया (१००० नोट) छपाः तल ।
"थीक जुल" धका हात छु च्वात, दीपरत्न अनसं
थात ।

उखयर पुष्परत्नया इले हे मांम्हस्यात
लयतायक ज्या सिधयका खाले प्युप्युं आकुल
व्याकुल जुया च्वन । सकसिनं "म्हितादिसँ
म्हिता दिसँ" धका हां हूं याःगुलि थःगु लखेतुं
म्हितल । वाचा नं पुल धवाँय् नं फुत । उकीं
वाथाक दना दीपरत्नयात मामां सभागृहया कुन्सेसं
धवदुल । दीपरत्न नापं वःम्ह वया मचा पासा
नजरमानं धाल—अहो थनयागु मतया ज्योती
स्वयवले छिगु ख्वालं सोदु पाकेट् फुसुल जुया
झाःम्ह थें च्वं !

निसा छगू विशेष याना युवती पिनि प्रलोभनया चीज, निगू लज्जा निवारणया चिं । थर्थे स्यंके भमचा तय थाकुइ, अयनं नापं गनं वना वयबले लुकमितय लहाःया सीप थौ स्वया कन्हे अप्पो वृद्धि जुया वःगु इत्यादि खं छयें थ्यंकइ ।

उकीसनं विशेष याना चिकुला पत्ति ४/६ गू भोज मवसें गाःगु मखु. छयें तयक्य व्याज जाजां वइ । बालि नं म्हःवने थाकु, सको व फुसीं ख्योयागु ली भति अप्पो नं वइ धका बिचाः याना 'काहुं ज्या सिधयका वा' धका पोता भों हया बिल । स्त्री समाजं लुं तोता गबले चा ज्वना च्वनि ।

मुसुक न्हिला रसीद ज्वना छ्यडी थ्यंझसि त सःता (चांजुपिनि भोय् तःन्हु म्वाल थिके सां छु याय् २०० ति अप्पो कया छिमि निम्ह तेपूयात माःमागु न्हूगु पत्ती कापः ज्वना वा' धका छुत ।

+ + + +

थिलापुन्ही खुनु गःचाः हू वंबले मञ्जुश्री तंकरसं क्यहेंम्ह नाप लात । खं लहा लहां "नयत मगाः ला वइ थें मच्चं, किन्तु दातिम्ह म्हाय् लहिके मानि, भमचाया नं तगगो जुजुं वल । याकनं निम्हसितं मचावू स्वं थने दःसा भमचायात मचां नं क्यनि, पुष्पं नं म्हाः मधाः लहासा छ्या बी, बले छुं म्हं नं चाइ, भाग्या-नुसार भति भति द हे दइ । अथें लुकु थुकु जुया धलिमं कुति वइ मखु" इत्यादि पूर्णशोभां धाल ।

तह क्यहें दु धायगु नं थथ्य हे खनी । थःगु हे पहलं जक खं लहाइ । । "सो, मचा छुत कि भमचा नखः चखले हे वइ कि मवइ । एले याकःचा ख्या थें च्वने मालि । हानं थुगु

वैस जुइ धुंकल याकः काय मुलं तोते थुलि थाकु धयागु छुं विचाः मयासें याउंक थःछिकथं जक धाइ' धका दिक्क चाया व वं गचाः छ्चालं चाल ।

,थिला सी दयक ख्वाउंक फय् बल' धका गाबलं तोपुया पलाः च्वयका व वं दल्लुदो थ्यन । 'छन्हु च्वने दयक वारे मां धाधां थःथःगु गृहे वन ।

+ + + +

ब्यलि यायां "लहासा छको सीकः वने मन जुल मज्यू लो मा ?" धका पुष्परत्न खं छु जक छुत बिचय् तुं श्रीमती पुष्पं 'ज्यू छु जुइ अन जक घय् घय् सुया हय दइ मखुला मा ? म्हाय पुस्य च्वना वयव लेंका न्यायके दु, शरीरं खिति थाना असुविधा जूसा धाःथाय् तक वया म्हासिका बीपिं नं यक दु । न्यना दे सुखी च्वना दे दुखी । उकीं झी निम्ह दुखे च्वना वयकः यात निं सुख याक्य छ्य मालिका ।

मांम्ह—बाबु पुष्प जिं ला छुं धाय सःगु, फुगु मखु, छं अबुजुं आदेश बिया थकुगु व अन्तिम शब्द हृदयसं धारणा याना छंगु ख्वाः स्वया ब्याक दुःख लोमंका च्वना गुगु शब्द छन्त थौं तक मन्यंकानि, थौं कने "आः जिगु अन्तिम अवस्था जुय धुंकल, थव जीर्ण शरीरया आशा व भरोशा काय म्वाल, भगवान्या शरणे वना पुष्पया स्याहार सम्भार याना जिगु सत्ता वया ख्वाः स्वया धैर्य धारण याना च्वं, छंगु पवित्रतां छंत रक्षा याइ । लिपा अन नाप लाय गन न्हापा वंपिं मुना च्वनि ।" उकीं गनं वनेगु खं चु ल्हनेमते, जि आपाःया मनू नं जुइ मखुत ।

क्रमशः

नावासुत्त (= नाव सूत्र)

(अनुवादक—भिक्षु अमृतानन्द)

छुं छगू धर्म सूत्रया नां कायेवं थ्व सूत्र भगवानं स्वैः कारणे आज्ञा जुया विज्यागु, गन आज्ञा दय्का विज्यागु धैगु प्रश्न झीगु न्होने उपस्थित जू वये धुंकी । थ्व छगू जिज्ञासा खः । जिज्ञासा ज्ञानया जननी खः । अकिं जिज्ञासा सकसिके दयेमाः । आः थन नं 'नावासुत्त'या नां काय्मात्रं च्वे कनागु प्रश्न न्होने च्वं वल । खः थुकिया उत्तर 'सारिपुत्रया कारणे राजगृहे' धका धाय फु । परन्तु थुलि शब्दं पाठकपिसं थ्व सूत्रया प्रारम्भिक खँ बांलाक मथवीगु नूया निरिति संक्षिप्त खँ च्वयेगु हे आवश्यकता खना ।

सुत्तनिपात अर्थकथा (=भाष्य)या अनुसार भगवान् शाक्यमुनिया पालाय् अर्थात् विक्रम संवत् ५०० दँ न्हापा राजगृह*या आस-पासे उपतिस्स (=उपतिश्य) व कोलित धयागु गां निगू दुगु खः । व गामे अत्यन्त धनाह्यपिं ब्रह्मूत निखलः दुगु जुया च्वन । छन्हु व निगूलि कुले पालाक काय्मस्त बुल । उपतिस्स गामे ब्रूम्ह ब्राह्मण पुत्रयात कोलित धका नां छुत । थुपिं निम्हं ब्राह्मण कुमारपिं मचांनिसे एकज्यानयापिं पासापिं जुल । ल्यायम्हया बखते छन्हु थुपिं निम्हं पासापिं थः सलंसः सहचरपिं लिसे प्याखं सो वन । प्याखनं थ्व निम्ह पासापिन्त अत्यन्त प्रभावित यात । तर पाठकपिसं मती लवीका च्वंगु किसिमं मखु । प्याखं स्वया च्वचों इमि मने जीवन समस्याया प्रश्न न्होने च्वं वल । "आह ! थ्व संसार नं थथे हे मखा ! घरी न्हिला च्वन,

घरी क्वया च्वन ! रंगमहल थें मखा थ्व संसार !" थ्व हे विचारं थुपिं निम्हसियां मने मनुष्यत्व सम्बन्धी छगू न्हूगु विचार उत्पन्न जुल । विषयपाखें थुमि मन झन् झन् तापोना वन । परिणाम थुपिं संन्यासि जुया प्याहाँ वन । थुमि छगू मात्र उद्देश्य शान्ति प्राप्ति याय्गु जुल ।

थ्व बेलस राजगृह देशे संजय धयाम्ह छम्ह तद्धम्ह परिव्राजक दुगु खः । क्रमशः थ्व निम्ह पासापिं थः परिवारपिं नाप संजय परिव्राजकया आश्रमे वना वया शिष्यत्वे च्वना धर्म शास्त्र अध्ययन यात । तर थुमि ज्ञान-पिपासा संजयया उपदेशं तृप्त मजू । अन्तस थुपिं थःम्ह आचार्यया अनुमति कया ज्ञान व मोक्षया लागी जम्बुद्वीप दक्खनं भ्रमण यात । अनेक पण्डित, विद्वान, ऋषिमुनिपिं लिसे छलफल यात । आखिरे गन नं थःत तृप्त मजुसँली राजगृहेसं तुं ल्हाहाँ वया संजययाथाय् च्वनाच्वन ।

थुगु बखते नकतिनि नकतिनि 'शाक्य-मुनीन्द्र' बुद्धत्व प्राप्ति याना सर्वप्रथम सारनाथे धर्मचक्र व्याख्यान याना दक्क शिष्यपित धर्म प्रचार याय्या निरिति थासे थासे छुया थः नं थासे थासे चाहिला विज्याना च्वंगु खः । थ्व बेलस वसपोलया शिष्य अस्सजि भिक्षु चारिका यायां राजगृहे ध्यना भिक्षा विज्याना च्वंगु खः । संयोगं उपतिस्स परिव्राजकं थ्व न्हूम्ह भिक्षुयात खन । वसपोलया आचरणे सुप्रसन्न जुया वसपोलयाकें भगवान्या सिद्धान्त खँ न्यना अन्तस भगवान्या थाय् वना भिक्षु जुल ।

*वर्तमान पटना जिलाय् । राप्तिहार इस्टेशन जुका वनेमाः । थौं कन्हे थनयात राजगिरी नं घा ।

भिक्षु ज्वी धुंका बाछि दयका उपतिस्स गुम्हसिया नां आ सारिपुत्र जुल—अर्हन्त जुया बिज्यात । फळ सःगु सिमा कच्चा कछी धें गुण दुपिं मनूत नम्र जुई । थ्व उक्ति वस-पोलयात साप लोगु जुया च्वन । वसपोलयाके दुगु गुण मध्ये छता थन निहथने मन्दुगु व झीसं नं अनुकरण याय्माःगु छु ? कृतवेदी अर्थात् न्ह्याम्हसिया गुणयात नं लुमंका तयेगु गुण धयागु तद्धं व चिकिधं धका धाय् भति थाकु । न्ह्यापाय् धंगु गुणया नं मूल्य अप्रमाण । वसपोलयाके आचार्य्य-भक्ति नं खुब दु ।

प्रत्येक दिन वसपोलं भगवान् बुद्धया सेवा-टहल यात । भगवान्या जक मखु, थः च्वनेगु थासे अस्सज्जि—गुम्हसिनं वसपोलयात निगु उपदेश बिल—भिक्षु जूसां वसपोलया नं सेवा-टहल नित्य या । छन्हु धका हे वसपोल थःगु कर्तव्य पालन याय्गुलिं लिचिलाच्वंगु महु । “थ्वसपोल जिम्ह पूर्वाचार्य खः । थ्वसपोलया हे कृपां तिनि जिं बुद्धशासन बांलाक म्हसीके दत” धैगु विचारं वसपोलया मने गुबलें मपों । अस्सज्जि भिक्षु थःच्वनेगु विहारे महुसां वसपोल यात निहनिंको थःगु प्रमाण पूजा याय्गु तोतुगु मखु ।

छन्हु वसपोलपिं राजगृहे बिज्याना च्वंगु खः । व बेलस अन अस्सज्जि भिक्षु महु । उकिं वसपोल सारिपुत्र महास्थविरं वसपोल च्वना च्वंगु दिशा ध्यानं खंका उगु दिशा पाखे स्वया निह निह सुथे व बहनी यने न्ह्यो पंचांग प्रणाम यात ।

थ्व चरित्र खना मेपिं भिक्षु पिनि मती शंका जुया थये खँ पिकाल—“सारिपुत्र महास्थ-विरं अर्हन्त जुसां नं वसपोलयाके थःगु न्ह्यापाया

ब्राह्मण दृष्टि मतंनि, थौतक नं वसपोलं दिशा नमस्कार याय्गु तोतुगु मखुनि ।”

थ्व खँ सिया शाक्यमुनि भगवान् अन बिज्यात । भिक्षुपिके ‘छु खँ लहाना च्वनागु’ धका न्यना बिज्यात । भिक्षुपिसं तथ्य खँ कन । अले भगवानं भिक्षुपिनि संदेह दूर याना बिज्यासे थये आज्ञा जुया बिज्यात—

“भिक्षुपिं, सारिपुत्रं दिशा नमस्कार याःगु मखु । गुम्हसिया द्वारा वैत बुद्ध शासन अवबोध जुल, उम्ह वया पूर्वाचार्य्य अस्सज्जिया गुण लुमंका वैत नमस्कार याःगु । भिक्षुपिं ! सारिपुत्र छम्ह बढो हे आचार्य्य भक्त खः । वया अनुगमन याय्गु बांला ।”

थुलि आज्ञा दय्का बिज्याना उपस्थित परिषदपित आचार्य्य ज्वीम्ह सिया गुण व शिष्य ज्वीम्ह सिया गुण थये ज्वीमाः धका शिक्षा बिया बिज्यासे निम्न सूत्र आज्ञा जुया बिज्यात ।

प्रथम संगायना याःगु बखते थ्व उपदेश मालायात स्थविरपिसं नावासुत्तं धका नां तल । छाया धाःसा थ्व सूत्रे नावा (=दोंगा) या उपमा दु । तर अर्थकथास थ्व सूत्रयात धम्मसुत्तं (=धर्मसूत्र) नं धया तल ।

यस्मा हि धम्मं पुरिसो विजब्बा,

इन्दं व नं देवता पूजयेय्य ।

सो पूजितो तस्मिं पसन्नचित्तो,

बहुस्सुतो पातुकरोति धम्मं ॥१॥

गुम्हसिया द्वारा थःत धर्मावबोध जुई, उम्ह थःम्ह उपकारकयात देवगणं इन्द्रयात पूजा सत्कार या थें याये । थुगु प्रकारं आचार्य्ययात मान आदर तयेबले आचार्य्य जुया च्वंम्हसिया चित्त शिष्यया प्रति अति प्रसन्न जुइ व धर्मया खँ बांलाक रूपष्ट याना कनि ।

तददृष्टि कत्वान निसम्म धीरो,

धम्मानु धम्मं पटिपज्जमानो ।

विब्बू विभावी निपुणो च होति,

यो तादिसं भजति अप्पमत्तो ॥२॥

गुम्हसिनं उजाम्ह धर्म खँ बांलाक श्वीक

कनाबीम्ह आचार्यया सतसंगत याना वं कंगु

धर्मोपदेशयात बांलाक ध्यानतया न्यना तदनुसार

आचरण याई, उम्हव्यक्ति विज्ञ (=प्रज्ञावान) जुई,

विभावी (=मेपित बांलाक श्वीक खँ कना बी

फुम्ह) जुई, निपुण (=सूक्ष्माति सूक्ष्मगु खँ नं

बांलाक श्वीका कायफुम्ह) जुई ।

(गुरु वा आचार्य्य धाय मात्रं सकलें

निपुणपिं ज्वी मखु । गुलिं गुरुपिं शिष्यपिं

सया वई धका ग्यापिं दु । गुलिं गुरुपिं शिष्यपिं

मसै धका ग्यापिं दु । थव हे प्रभेद क्यनेत

वसपोलं च्वे च्वंगु निपु सिलः व निम्न छपु

सिलः आज्ञा जुया विज्यात ।

खुइं च बालं उपसेवमानो,

अनागतत्थं च उसूयकं च ।

इधेव धम्मं अविभावयित्वा,

अवितिण्ण कंखो मरणं उपेति ॥३॥

मामुलि ज्या सःम्ह, प्रज्ञा बुद्धि मदुम्ह,

धर्म-शास्त्र बांलाक मस्युम्ह, थःढ्ढं मसः मस्युगु

खँ शिष्यपिसं सय्का-सीका ज्वीगु स्वेमफुम्ह,

इष्यालु आचार्य्य गुरुया संगत गुम्हसिनं याई उम्ह-

सित धर्म विषयिक प्रौढ ज्ञान प्राप्ति ज्वी मखु व थःगु

मनया शंका निवारण मजुवं हे मृत्युया वशे

लावनि ।

तथागत छम्ह व्यक्त कथिक जा खः हे

खः । न्हागु खँयात नं ल्वेक उपमा अथवा

निदर्शन बीगु तु वसपोलया स्वाभाविक वृत्ति हे

जुल । गुकिं कि वसपोलया गम्भीराति गम्भीरगु

विषय नं मामुलि मनूतसे नं श्वीका काइगु ।

थन नं वसपोल वहे स्वभाव क्यना विज्यासे

निम्न उपमा खँ आज्ञा दयका विज्यात) —

यथा नरो आपपं ओतरित्वा,

महोदिकं सलिलं सीघसोतं ।

सो वुइहमानो अनुसोतगामी,

किं सो परे सक्खति तारयेतुं ॥४॥

गुम्ह व्यक्ति थः स्वयं खुसिया धारे लाना

च्वीका वनाचवनी, उजाम्ह व्यक्ति मेपिं खुसी

लापिन्त छु तरेयाई !

तथेव धम्मं अविभावयित्वा,

बहुस्सुतानं अनिस्सामयत्थं ।

सयं अजानं अवितिण्णकंखो,

किं सो परे सक्खति निज्झपेत्तुं ॥५॥

अथे हे तुं गुम्हसिनं स्वयं धर्म-खँ बांलाक

मथू, पण्डित बहुश्रुतपिं थाय् वना अर्थ बांलाक

न्यने मनंनि हानं स्वयं थःके धर्म सम्बन्धी छुं

ज्ञान मदु व थःगु मनया शंका समाधान

मजुनि, उजाम्हसिनं मेपिनि शंका समाधान याना

छु शिक्षा विई ! छु उपदेश याई !

यऽथापि नावं दल्हमारुहित्वा,

पिएनऽरित्तेन समंशिभूतो ।

सो तारये तत्थ बहूऽपि अब्बे,

तत्रूपयब्बू + कुसलो मुतीमा* ॥६॥

गथे उपाय कौशलम्ह, चलाखम्ह, बुद्धि

दुम्ह व्यक्ति (मार्झि) चतं वं पंकथि दुगु दोंगा

चाय् च्वना थःत नं मेपिं दोंगाचाय् चोपित

नं तरे याई;

एवंऽपि यो यो वेदगु भावित्तो,

बहुस्सुतो होति अवेध धम्मो ।
 सो खो परे निज्झपये पजानं,
 सोताव धानूपनि सूपपन्नो ॥७॥
 अथे हे गुम्ह मार्ग-फल ज्ञान दुम्ह भावि
 तात्माह्न खः, बहुश्रुतम्ह खः, अष्टलोक धर्म
 कम्प मज्जीम्ह खः, उम्ह अजाम्ह व्यक्ति, मार्ग-
 फलया आकांक्षा याना न्हापं बिया धर्म खँ
 न्यनीम्हसित शंका समाधान ज्वीक उपदेश शिक्षा
 बिई ।

नस्मा हवे सप्पुरिसं भजेथ,
 मेधाविनं चेव बहुस्सुतं च ।
 अब्बाय अत्थं पटिपज्जमानो,
 विब्बातधम्मो सो सुखं लभेथाति ॥८॥
 उक्किया निंति मुमुक्षुपिसं विद्वान्पि बहुश्रु-
 त्पि सत्पुरुषपिनि सतसंगत याय्माल । सतसंगत
 याःथे अमिसं कंगु धर्म-खँ बांलाक श्वीका तद-
 नुसार आचरण नं यात धाःसा निर्वाण-धर्म
 अवबोध जुया सदां सुख प्राप्त जुई ।
 ॥ समाप्तम् ॥

★ थहुँ ★

(चवोह—ठाकुरलाल)

[थ्व रचना लेखकं नव वर्षांकया न्हागी छुया हया दीगु खः । तर धर्मोदय कार्यालये नोवेम्बरया ६
 तारीख खुनु तिनि ध्यान । उके थ्व अके ला वोगु खः—सं०]

जीवन-खुसिचां च्वीकःयंपि ग्यंसु मलाना लेंलें पूर्पि
 सकसित न्हूगु प्राण बिया थन नव उत्साह
 उमंग बिया ।

पासा, थहुँ हे उगु दिन खः थें ।
 सुख ऐश्वर्य सिंसिकाःपि, मद मात्सर्य धेधे चूर्पि
 जीवन-समरे धस्स्वाय् मफुर्पि फुकसित च्वीकल
 शक्ति हया

पासा, थहुँ हे उगु दिन खः थें ।
 पुलां पुलांगु मछि मछिगु, ल्यालिगु फुक ल्याख कया
 जीवन गणिते थहाँ कहाँ वंगु, द्वों दिंगु फुक
 माफ बिया

पासा, थहुँ हे उगु दिन खः थें ।
 नव जीव हनं नव वीर्य बिया, नव निर्मितगू
 गणित हया
 नव युग सूचक योसि थंकल, पाचुक स्याचुक
 भाव ब्वया

पासा, थहुँ हे उगु दिन खः थें ।
 हाकु गुँया लस्कर खो वोर्पि खंला ? नव
 अभिलाषां मुंका
 बःबःकाकां अमिगु ब्वहले, हर्षित हिमगिर्नि
 कौतुक क्यंगु

पासा, थहुँ हे उगु दिन खः थें ।
 न्ह्य खुन्हु लसकसं भमचा दुचाय्का सुखसंपतिया
 जगजिग स्वंका
 उखुन्हु रवि शशि बन्धु थव थिथि मुंका स्यूला ?
 नभ नगु वर्ग रुवा खोबोगु

पासा, थहुँ हे उगु दिन खः थें ।
 नव आशाया गुण केरा ह्योथें, नव अभिलाषाया
 दिन तो थें
 झंगः पंछि व सुर गण ब्बोथें बालकया मन
 ल्होलहो ब्बार्थें
 पासा, थहुँ हे उगु दिन खः थें ।

ज्ञान ला ज्ञान हे

(चोह—श्री रूपरत्न उपासक)

निम्ह ल्यायम्ह दु—छम्ह रूपनारायण, मेम्ह मोहन प्रसाद । निम्ह बांला !—रूप सुन्दर, मोहन मनोहर । रूपया खाः चक्रं—पल्यहः थें च्वंगु मिखां, मोहनया खाः मुसुकाः मोति थें थीगु वां । निम्हं पासा—ला व लुसि थें न रूप याकःचा सुनानं खं, न मोहन हे ! हानं निम्हं लेखक—रूप भाषाया पण्डित, मोहन भावया भण्डार । निम्ह्यांनं कहानी च्वत—रूपया कहानी शब्द लालिय, विचित्र बचन विन्याश व धारावाही वाक्यया द्योन्य वाक्य, मोहनया कहानी भावया प्रवाहयात नाना भाषाया नाना शब्दया संकेतं सात्तु सालाः यंकाः तःगु । रूपं धाइ—भावया नामे भाषाया आद्र याय मय । मोहनं लिसः बी—भाषाप्रेमया चुपि भावया गःकी मय । निम्हं थःथःगु खँय् दृढ, निम्हस्यांनं थःथःगु खँ मतोतु—न रूपं भावया प्राधान्य माने याः, न मोहनं मातृ भाषाया माध्यम । थुगु प्रकारं रूप व मोहन पासा जूसां निम्हस्या विचारे न्हाबले संघर्ष—गबले हे थुमिगु एकांगी विचारं सन्धी मयाः, थःथःगु ले वना हे च्वन ।

छन्हु ज्ञानवीर याकःचा छगू उज्ञानया दश्वी सिमाके च्वनाः च्वन । वया मनयात अनया दृश्यं सालाः च्वन—कलकल ! सिरि सिरि ! श्व छु ? निर्झरया झंकार व वायुया प्रवाह । फरफर ! मगमग ! श्व छु ? सुमन व सुगन्ध । भुरु भुरु ! चिलि चिलि ! श्व अले ? झंगःत व अमिगु नाद । अले वं मनं मनं धाल—आहा गुलि न्हाइपुगु श्व ! आःबले प्रेमी व प्रेम थन दुगु जूसा ।

अज्याथाय शब्द बल—तारा तारा चुँइ चुँइ । ज्ञानवीरं लिफः स्वत—उत्सुक दृष्टि । न्होनेसं खन—रूप व मोहन । धा नं धाल—वा च्वँ । स्वम्हं फेत्तुत—थिथि खाः स्वयाः । स्वम्हं सुंक मूर्ति थें—न रूपं नंवाः, न मोहनं खँ लहाः । ज्ञान नं निस्तब्ध । लिपा रूपं थःगु खा बवल, मोहन मुसुक न्हिल, ज्ञानं धाल—छिपि निम्हं छाय थौं, गनं वयागु, रचना दु लाकी छुं न्हूगु ?

रूप—दजा छाय मदइ, अयनं क्यन्य मखु । जि श्वयागु न्होने ।

ज्ञान—छाय ?

रूप—“छाय धाय गो ! श्व हे मस्यु श्वं, भाय धयागु छु” धयाः सुंक च्वन ।

मोहन—यनं मयो जि स्वय, श्वयागु भाव शून्य भाषा । न छुं आन्तरिक प्रेरणा दु, न हृदय स्पर्शी भाव, केवल शब्दजाल सिवाय । धात्थें भाषा धयागु छुं मखु, कहानी भाव दयमाः भाव, सो जिगु कहानीया भाव, ब्वन्यव हे ब्वं पिनि ब्वनाः च्वनागु लोमनाः कहानीया पात्र पात्री जुयाः कहानीया घटनाया सुख दुःखे हे दुनाः छुइ । श्व धका कहानी धयागु ।

ज्ञान—खः मोहन ! भाव कहानीया नी सः । तर केवल भावया नीले भाषां देगः मदन धाःसा व नीयात छीष्ट व दुर्वोधया चां लहानाः वनि । हानं केवल भाषाया भाषां देगः दन धाःसा व नं निरर्थकताया वाफसं थुनाः बी । उकिया निति गश्य अप्पायात चा चायात अप्पा माः अश्यहे भावयात भाषा माः भाषायात भाव । गुलि

आनंदया खँ ज्वी छिपि निम्हस्यां थुगु खँयू सन्धी
जूमा ।

जि धयागु ।" रूपं नं सुन्दरता ब्वल—“गयचवं
जिगु खँ ।” ज्ञान ला ज्ञान हे जुल ।

अले मोहनं मोति हायकल—“व हे ला

+ + + +

भूल

(च्वोह्न—श्री सूर्यलाल)

मनूतसें थःगु जीवने आपलं भूल याय्
यः । भूल मयाइपिं मनूत संभवतः—संभवतः
छाय्, दय् हे थाकु । छगू न छगू भूल थःगु
जीवने सकसिनं याना च्वंगु अवश्य है । भूल
मयाय्गु इच्छा सकसिके दु, तर अथे जुइगु
असंभव है धाय् माः । छकः मनूतसें भूल या
हे याई । थ्व प्राकृतिक गुण खः । भूल याना
तयागु हे मदु धाईपिं छहानिह्न जक मखु, आपलं
दय् फु तर जिं थुलि निःसन्देह पूर्वक धाय् फु
कि वेकःपिसं भूलया अर्थ मेगु याना दिल ज्वी ।
संभव दु, भूल या अर्थ वेकःपिसं नं वहे यासां
भूल याना च्वनागु वेकःपिसं मचानि जुई । तर
न्ह्यागु धया दिसँ—जि जा धाय्, झीगु जीवने
भूलया तद्धंगु हे महत्व दु । सुनां भूलया अर्थ
बांलाक स्यु, वं भूलया अनुभव याई । हानं
एगु भूलं सुना शिक्षा काई, वैगु हे जीवन सफल
जुई । वैगु हे स्थान मनुष्यया कक्षाय् वै ।

मनूतसें भूल याई, ठोकर नई । भूल जुइ
वं, मनूयागु इज्जते दाग किइ मखु । भूल याना,
ठोकर नया सु सावधान जुई, दनी, अले हानं
न्यासिवनी—वया हे गणना मनुष्ये जुई । भूल
अनुभव याना उकिं फायदा काइपिसं मानवताया
रक्षा याई । भूलेसं भूल याय्गु, ठोकरेसं ठोकर
व धोखाय्सं धोखा नय्गु मनूया ज्या मखु ।
भूल सी दय् धुंका—हानं एकीसं लगे जुया

च्वनेगु पशुत्व क्यनेगु खः । अले हानं भूल
स्वीकार मयासे बेदाग ज्वीत सनेगु नं मूर्खता
क्यनेगु खः । छकःया भूलं हे हरेश नया च्वनेगु
मनूया दुर्वलता खः । भूलायात घृणा याय्गु
स्वया भूल स्वीकार यायगु भिं, थुकियात चिकिधं
ताइपिं घृणाया पात्र खः । झीपिं मनू खः, झीगु
जीवन ख्वेत व हालेत दयाच्वंगु मखु । थःगु
भूलं लाभ पिकया दनेगु, न्होने वनेगु हे मनुष्य
धापिनिगु गुण खः ।

भूल मनूया शत्रु मखु, हितैषी खः ।
वं झीत ज्ञान विई, ज्ञानं झीत लाभ विई ।
लुफिं हात कि हे तिनि लँपुई होश तया न्यासि
बनेमाः धैगु ज्ञान ज्ञात वई । भूलं हे भूलया
हानिपाखें झीपिं अभिज्ञ जुइ फे ।

झीपिं मनुष्यत खः, अतः एबले थुबले
मदय्क झीपाखें भूल जुइ फु । बेला-बेलायागु
थज्यागु भूलं याना झीपिं मछाला च्वनेमाः ।
तर ‘भूल जुल, क्षमा याना दिसँ’ धैगु शिष्ट बचनं
झीके उत्पन्न ज्वीगु लज्ज्याय् छुं हद तने फु ।

भूलं ततःधंगु हानि नं जुइ फु । छगू
चिकिचा धंगु भूलं याना भयंकर स्वया नं भयंकर
हानि जुया च्वंगु झीसं खना हे च्वनागु दु ।
नेविल चेम्बरलेनया तुष्टिकरण-नीति छगू तद्धंगु
हे भूल जूगु खः । थुगु भूलं याना हे द्वितीय
महासमरया सूत्रपात जुल । इङ्गलैण्डयात तोता

रुसे आक्रमण यागु हे हिटलरया नं तद्धंगु हे-
भूल जूगु खः । थुकें हे हिटलरया पतन जुल ।
भूलं वचे जुया च्वने साप हे थाकुगु ज्या खः;
तर न्हाप्पां भूल याय् भका सुना नं धाइ मखु,
न स्वयां नुगले थुजागु मनोभाव हे दर्ई । न्हापा

चवसापासा

१०७० नेत्र रक्षा व संक्षिप्त चिकित्सा

(चवोह्व—वैद्य पद्म श्री बज्र बज्राचार्य नेपाल)

मिखां झीत गुलि ज्या व्यू, व मन्त कि,
वःमलात कि, गुलि हानि जुइ यः, थ्व स्वैतं
कनाच्वने मागु खँ मखु । अतः थुकिया विषये
झीपिं न्हापाँ नतुं हे सतर्क जुया च्वनेगु उत्तम
खः ।

(१) मिखा भिकातयत्त व भिकेत बांलक
सफा याना तय्माः, नत्र धाय्वं हे रोग जुइफु,
रोग वृद्धि जुइ फु । (२) डाक्टर वैद्य धागु
नियमयात बांलाक पालन याय् माः । (३) वासः
नकगु, त्वंकेगु व पाकेगु ठीक ठीक समये जुइ
माः । (४) मिखायात अहित जूवनीगु पदार्थ
अर्थात् चिसवा अप्पोगु, छालुगु, अति रुखागु,
पालुगु, पाउँगु, कागु, छागु पचे याय् थाकुगु,
(गरीष्ठ) तागत मवीगु, गुणविरोधगु व वासिगु
भोजन अत्यधिक सेवन याय् मज्यू । (५) कुं,
धु, मन्द प्रकाश व अति तेजंनं मिखा स्यने यः ।
(६) अप्पो घनेगु व जुया च्वंगु रोगयात उपेक्षा
याना ज्वीगु व मिले मजूगु चश्मा तय्गुलि नं
मिखा स्यने यः । (७) ल्यूनेयागु प्रकाश तोता
न्होनें वःगु प्रकाशे आखः व्वनेगु च्वेगु भिं,
मिखा स्यात्तले आखः मव्वनेगु हे भिं (८) सुथे
दने साथ खायागु ग्लास वा छुं मेगु यचुगु थले

ठीक थें च्वंगु विचार लिपा गलत जुइ फु ।
मुख्य खं छु धासा भूलया अर्थया अनुभव झीके
दय्माः व उकिया परिणामं झीसं छुं शिक्षा नं
काय् फय्के माः ।

+ + + +

फूया तयागु त्रिफलायागु रसं छाने याना नित्य
मिखा सिलेगु याय् माः । (६) बालक बालिकाया
मिखाय् फूकेगु वा मुक्कगु तूचिकं तथा सदां
सुघर याय् माः । (१०) मचातयत्त तःकै वै बले
मिखा सुघर याना तय्गुली विशेष ध्यान बी माः ।
(११) छुं तेजाफ व वाफपाखें नं मिखायात
रक्षा याना तय् माः ।

नेपाले % २५ मिखाया ल्वे दुपिं खने दु ।
रोगयात उपेक्षा याना ज्वीगु भिं मजू । तुरन्त
वासः याय् माः ।

संकां (वहनी मिखां मखंपिं), हिने मिखां
मखंपिं, मिखाय् कै बोपिं, मिखा चासुपिं, मिखा
बुलुपिं व ह्याउंसे च्वना मिखा पोले जूपिं इत्यादि
रोग दुपिसं निम्न लिखित वासः सेवन याना
दीगु उत्तम ।

(१) शुद्ध शंख ४ भाग, शुद्ध मनःशिला
२ भाग, हःजी १ भाग, सिंचि ॥ भाग थुलि
मिले याना अब्जन दय्का शलाका अथवा
बखुंपाद्वारा तये ।

(२) त्रिफला, (हलः, बिहल, अम्बः) चूर्ण
अन्नाजि निगू मासा हिसावं कस्तीबुला फय्ये ।

(३) निर्मलीयागु फल कस्ती चुला कपूर

तया ह्ययूखा पां अजः इले ।

(४) शुद्ध शुर्मा १भाग, शुद्ध पालहा १भाग
शुद्धगु ह्यः १भाग, श्व स्वंगू मध्ये १ खण्ड
कपूर कस्तुरी नच्चुक निना प्रति दिन अजः इले ।

सूचना—‘स्वयं वैद्य’ लेख वा सफूया
भरे वासः सेवन यायगु स्वया अनुभवि वैद्य

कविराज याके छकः नं राय कया यायगु आपालं
भिं । तर थुजागु लेखं धर्मोदयया पाठकवर्गयात
छुं न छुं सुविस्ता वा लाभ अवश्य ज्वी फु ।
अतः अनुभवि सज्जन वर्गं यथे हे जीवनोपयोगी
मेमेगु नं लेखद्वारा धर्मोदययात विभूषित याना
दी धैगु आशा दु ।—सं०

ज्वीन छु थें !

(चवोह—हेमराज श्रेष्ठ)

पासा !

कःसी हा वल काला पंखी
व्यु व्युं दूर देशया सन्देश,
जिगु छे च्वस्सं गिद्धं चाहिल
मभिक हान थौं ज्वीन छु थें !

पासा, हूँकन ख्यले मानव मूँ साँ,
मुरकट्टा थें छ्योँ मटुपिं जक
अमिके हृदये हि मटु छत्ति
मभिक हान थौं ज्वीन छु थें !

पासा, हाकुगु लःलिसे न्या वा गागु,
छह छह यायां व्वह नं कागु,
सर्गः च्वस्सं भैरव न्ह्यगु
मभिक हान थौं ज्वीन छु थें !

पासा, धौं खिचा खोगु न्हायपं थ्यक
सर्पया ह्य थें लः जः दक
दुवाते दानव प्याखं हूगु
मभिक हान थौं ज्वीन छु थें !

विहार

(चवोह—श्री शेषराज दलि एम० एस्० सी०)

मन धैगु मनोहर स्वच्छ छगू
क्यबसं अति सुन्दर स्वान छफू
व थौंला पुहिया तिमिला जुजु थें
गुलि यैपुस्य च्वंक ह्याच्वन स्वो ।

गुलि निर्मल ‘प्रेम’—सरोवर श्व,
गुलि सुन्दर कूजन “यौवन”या,
गुलि रम्य व ‘रूप’ विकास अहो !
परिमाण मटु हृदये सुखया ।

गुलि वाँव अहा व ‘प्रहास’ लता,
रमणीय व मारुत ‘चञ्चलता’
थुलि जोगु कदापि गनं दयिला
श्व विहार थथें झी लोमनि ला ?

सम्पादकीय

छे-खँ

‘धर्मोदय’ नि ढँ क्योँह्म मचातिनि । तुति बःमलानि, खँ ल्यामजीनि । अतः थ्वं आवंनिसें सकसिगुं मन माफिक ज्या याय्, खँ लहाय् फैं मखुनि धैगु ला सिद्ध हे खः । दूरदर्शी संरक्षक महानुभावपिनिगु संरक्षणे च्वना हानं स्वढँ प्यढँ हनेगु अत्यन्त आवश्यक तिनि । अनं लिपायात थ्व शायद् थःथह्वं नं भति भति आत्म रक्षा याय् फुह्व ज्वी । यद्यपि सम्पूर्ण प्रकारं आत्मनिर्भर च्वले नं ज्वी फैं मखु । झीपिं ल्याय्थ्व ज्वीगु नं झिखुदंनिसें हे मखा ।

थ्व वंगु ढँय् पत्रविभागयात जक चकं छि पा द्वोछि ति चन्दा प्राप्त जुल । तथापि सभां उकिया दुगंछि ति थापं पकें माल । आ थ्व निढँगुली गथे ज्वीगु खः, व ग्राहक, संरक्षक तथा लेखक महोदयपिनिगु लहाते तिनि धाय् माल ।

थौतकं धर्मोदयया विषये प्यंगु प्रकारयागु खँ वयाच्वंगु दु । छगू—खँ मथू धैगु; निगू—नां धासा ‘धर्मोदय’ खँ धासा च्यान्ति चियागु; स्वंगू—धर्मयागु जक खं हे तोपुल, धर्म धैगु सुना मस्यू—कर्पिन्त दुःख बी मस्यो,—फःसा थह्वं नं सुख बी माः । प्यंगू—स्वेगु छुं हे मदु—अर्थात् ग्यसुलागु लेखत खने हे मदु ।

खः, धात्थें खः,—“भिन्न रुचिर्हि लोकः” ।

स्वैत छु धाय्गु । सकसिगुं खँय् आपा ह्व सत्य दु ।

खँ नं सकसिनं गुकथं थ्वी, गुलिसिनं शिक्षा हे मगानि धाय् मागु, गुलिसिनं विद्यालयत हे मगानि धाय् छागु व गुलिसिनं धाय् सःगु हे गुलि दत्त धका ? गुह्वं गुँया च्वकाय् थ्यना च्वन, गुह्वं गुँया कसं दथ्वी त्वाथः

दुगु हे मखु; अले खँ गुकथं थ्वी ?

मिखा तिसिना जप मा चाहीका हि निघौ स्वंचौ च्वनेगु फुपित ठीक जू मफुपिसं नं च्वने फय्केगु स्वे ज्यू, तर ह्विच्छि ह्विच्छि चच्चि चच्चि अथे सकलें च्वने फैं मखु, च्वना साध्य नं मजू । आषाढं सिना ज्या मयासे, मोहनो ख्वन्ति वा लया महःसे सकसिनं जपमा जक हीके धयां गथे हिली ! खः छह्व निह्व जन्म काछि जपमा हीके. मिखा तिसिना च्वने, चीवरं पुने, मेमेगु लन्ता फन्ता छुं नं मयः धाईपित अथे याके बी ज्यू, याके बी नं माः । छाय् धासा छह्व निह्वसिनं अथे याना गुलिखेसिया कल्याण जुल धैगु खँ झीसं न्यना तयागु दु, च्वना तयागु दु, लिपा नं ज्वी फु । तर ग्वी च्वनीपिं स्वया छें च्वनीपिं हे आपा । छें च्वन कि च्यान्ति नं वै, लानिथकुं नं वे फु । अज इचा. तुतु, भावा, पापा वेत नं छु माः ? सकसियां भाग थ्यागु धर्मोदयं सकसियागुं भाग बी हे माल ! धर्मोदयया नियम १ व ३ नम्बरे थ्व खँ न्हापाँनिसें हे स्पष्ट जुया च्वंगु नं दु ।

धर्मयात भति भति सकसिनं ह्वस्यू, तर धर्मयात बांलाक ह्वस्यूपिं साप हे ह्व । पृथ्वीया छगू छगू भाग झी सकसिनं खना च्वनागु दु—गुलिसिनं तद्धंगु भाग, गुलिसिनं चीधंगु भाग, तर पृथ्वीया फुक्क भाग खने धुंक्क संसारे दय् थाकु । ला सा दै हे नं मखु । थथे हे धर्मया तत्व नं अत्यन्त गहन, अत्यन्त विशाल खः । धर्मयात जिं समप्ररूपं ह्वस्यू धाय्गु न्हाह्वसिया लागी नं अःपुगु खँ मखु । सच्चा धार्मिक भावयागु हासं हे संसारे अशान्ति जुयाच्वन । अतएव धर्मया विषये बराबर चर्चा याना च्वनेगु नं साप हे आवश्यक खः ।

धर्मोदयं धर्मचर्चाया अतिरिक्त जीवनया

मेमेगु अंशयात नं थिया च्वंगु दु, श्व खँ च्वे हे वने धुंकल ।

प्यंगु खँ गतिलागु छुं हे स्वेगु मद्दु धैगु खः । श्व खँय् आपलं सत्य दु । जीवनया लागि आवश्यक सकतां अथवा अनेक खँ थिके मज्जीक सीके सय्के न्यने ब्वने दय्केया लागि हे पत्र पत्रिका, सफू व विद्यालयत मागु खः । धर्मोदययात जीवनोपयोगी उजागु विविध विषयं विभूषित याय्गु ज्या विद्वान् लेखकवर्गयागु ल्हाते च्वंच्वन । सम्पादक धैपि ला छु गथु हे सम्म मखा । नेपालया प्राचीन कालं निसंयागु सांस्कृतिक इतिहास, अनेक जातिया सम्मिलन, विविध धर्म वा मतया सम्मिश्रण, श्व भाषाया दकसिबे प्राचीन लेख व प्राचीन कविया अन्वेषण तथा क्रमक इतिहास, प्राचीन शिल्पकला, मूर्तिकला व आधुनिक विज्ञान आदि सलंसः उल्लेखनीय विषय दनि । प्रत्येक समुन्नत देशं, हरएक उन्नति शीलं जाति थःगु देशयागु थःगु जातियागु थःगु भाषायागु इतिहास स्यू, ब्वों, मस्युतल्ले मल्लतले माला स्वो, तर नेपालं नेपालयागु सम्पूर्ण इतिहास मस्यु, मब्वों, माला नं मस्वो । श्व छु खेद व विस्मय जनक खँ मखुला ? छह विदेशी वया नेपाले च्यादँ झिदँ नीदँ च्वना नेपालया अध्ययन याना थःगु भाषां इतिहास च्वया लोक प्रख्यात जुया वनी । नेपालयागु अध्ययन छह सुयोग्य नेपालवासीद्वारा जुल धासा गुलि यथार्थ इतिहास न्होने च्वों वैगु झीसं आशा याय् फु. उलि निदँ प्यदँ झिदँ च्वना वनीछ छह विदेशी द्वारा नं ज्वी फे धैगु आशा याय् अवश्य थाकु । तर नेपाल थुगु विषये झीसं उदासीन हे खना च्वना । जब थःगु छे-खँयागु हे झीके बांलाक ज्ञान मद्दु, जिज्ञासा मद्दु, अनुसन्धान मद्दु, अले झीगु देशया झीगु भाषाया पत्र पत्रिकाय् विद्वान्

जनं स्वे योग्य योग्यगु खँ छु दै, गुलि दै ?

श्व प्यन्हु खुन्हुयागु परिश्रमं मगागु खँ-यात निला पिलाया लागी तोता हे छुत धासां तवि सर्वसाधारणयात ख्यले दुगु थर्थे च्वे ज्यूगु लेखया अभाव नं यकों हे दनि । नेपालया भौगोलिक गुण दोष—गथे नेपालया लः, फय्, पर्वत श्रेणियागु प्रभावं झीगु स्वास्थ्य गथे ज्वी यः, छु यात धासा लः भिनी, फय् भिकेत छु याय्माः, पर्वत श्रेणि द्वारा जन साधारणयात छु लाभ जुयाच्चन, छु हानि जुयाच्चन ? छु यात धासा हानि लाभे परिणत ज्वी ? थथे हे ध्यबा धैगु छु ? पत्र पत्रिकां छु लाभ बी ? नय् त्वने पुने मज्यूगु साहित्यया सृष्टि छाय् जुल ? इत्यादि विषयक लेख नं आवश्यक जुया च्वंगु दु ।

नेपाली जीवने मानवोचित जिज्ञासाया साप हे अभाव खने दु । हिचिछ नसा माल, नल, दान । कहे मेह्य द्यो लुल कि हानं वहे ज्या खँ जुल । थुलि हे जीवन फुनाच्चन । उके पत्र पत्रिकाया रुचि नं साप हे ह्य खने दु । ग्वे नया फूगु, कुँ छसाले फूगु, तना फूगु हिचिछया ध्यबा छगः बियां गागु 'धर्मोदय' पत्रया प्राहक जुयादीत नं आपलं सज्जनपिसं थाकु चाया दीगु खँ थन च्वे माल । पत्र छगु निगू छुं जुया मथ्योसा कार्यालये सूचना बिया दी ज्यू । छगू निगू तना हे वन धासां मेगु ल्यो दुगु ख्यले मदयावनीगु वस्तु मखु । सभां घाना बियाच्चन सकलया हितया लागि । तथापि निगू दँया चन्दा बिया दीत अथवा न्हू प्राहक जुया दीत मन मद्दुगु किसिमं अनेक त्वह तथा दीगु खँ न्यना जिमित धात्थे हे खेद जुल । पौ ल्याख्याना स्वत धासां थौं कहेयागु भावं सफू स्वया दुगंछि दनी । उके आशा दु, सज्जनवर्ग धर्मोदययात अवश्य तोता दी मखु ।

समाचार —

भोजपुर—गत कतिपुन्ही खुनु थन खिकामाछा बजारे, सरस्वती विहारे च्वंगु चैय स्थाने श्री साहु सिद्धिरत्न शाक्यं धर्मधातु स्थापित याःगु उपलक्षस धुम-धाम ज्बीक जात्रा उत्सव जुल । थव बेलस थनया विद्या धरी पब्लीक मिडील स्कूलया माष्टर श्री जगदीश प्रसादं भगवान् बुद्धया जीवनी व अहिंसाया बारे बांलाक व्याख्यान याना दिल । लालधन शाक्यं उत्सवया बारे धिवरण बिल ।

सारनाथे बर्मी राजदूतपिं—

भारते च्वंपिं बर्मा सरकारया राजदूत श्री ऊ ख्योखिन् तग अक्टूबर १८स थन सपरिवार झाल । वयकपिं थन निन्दूति च्वना दिल । भगवान् बुद्धया विशेष पूजा याना बनारस व सारनाथे च्वंपिं दक्को भिक्षुपिंत भोजन प्रदान याना दिल ।

श्री श्रीप्रकाशजु झाल—

गत अक्टूबर २०स पाकिस्थाने दीम्ह भारतया राजदूत श्री श्रीप्रकाशजु स्थानीय सचल शिक्षा शिविरया उद्घाटनया निति थःपूज्य अबुजु डा० भगवानदास लिसे सारनाथे झाल । सर्वप्रथम वयकपिं मूलगन्धकुटी विहारे झाल । अन वयकपिंत

शुभाशीर्वाद यासे भिक्षुसंघपिसं परित्राण पाठ यात ।

अमोघपाश लोकेश्वरया व्रत—

नेपाल, भों देशे नेपाल संवत् १०६८ कछला थव अष्टमी खुनु निसं जजमानपिं जाना लय लयपत्ति अमोघपाश लोकेश्वरया व्रत च्वंगु पुण्य कार्य थव वंगु कछला थव अष्टमी, नेपाल संवत् १०६६स विसर्जन जुल धैगु समाचार न्यने दुगु हर्षया विषय खः ।

अन्तर्राष्ट्रीय बौद्ध सम्मेलन

सारनाथ—१५ नवम्बर खुनु थन

सुथे ८ बजेनिसं १० तक महापण्डित श्रीराहुल सांकृत्यायनया सभापतित्वे बर्मा, नेपाल, चिटगां, लंका, श्याम, चीन, तिब्बत, लद्दाख, काँगडा, अमेरिका, इंगलैंड व भारत निवासी समेत लगभग २००० मुना अन्तर्राष्ट्रीय बौद्ध सम्मेलन जुल ।

थव सम्मेलनं लंकाया दिवंगत महास्थविर योगरत्न प्रज्ञानन्द, प्रो० वेणीमाधव बरुआ, बर्माया वैदेशिक मन्त्री ऊ टिन टूट व भिक्षु श्री ते. यू पिनिगु बियोग प्रति शोक प्रकट यात ।

बुद्ध गया मन्दिर बिलया स्पष्ट विरोध जुल । विहार सरकारया पक्षपात पूर्ण कार्यया निन्दा जुल । बौद्ध गया मन्दिर याकनं हे बौद्ध जनयात लःल्हाना बीमाः धैगु प्रस्ताव सर्वसम्मतिं स्वीकृत जुल ।

—भिक्षु संघरत्न

भाजु मयजुपिं छिकिपिनि रेडियो वऽनि चिसः जूसा जिगु सऽ मवगु,
कोना मवइगु भोल्ड घट बढ याय ज्यूगु त्रान्सफरमर तथा तः सऽक हायका
न्यना दिसँ !
मूल्य केवल रु० ३०)

सुगतदास ए० एम० एस० (ग्रेट ब्रिटन)

असनटोल, नेपाल ।

सूचना

भगवान बुद्धया अप्रभ्रावक सारिपुत्र व मौद्गल्यायन महास्थविरपिनिगु शारीरिक पवित्र धातु-प्रदर्शनयागु दिन अज नं लिहाँ वन तिनि । वंगु नव वर्षाके च्वयागु दिसम्बर १७ तारीखया पलिसां सन् १९४६ जनवरी १४ तारीख खुनु दिन निश्चय जुल । शारीरिक धातु न्हाप्पां स्वागत-याना दीह्न भारतया प्रधान मन्त्री पण्डित जवाहरलाल नेहरूजु यात नं अनुकूल व्यूगु दिन चूलाके मागुलि थथे जूगु खः । मेगु फुक्क वंगु अंके प्रकाशित खँ अनुसार हे जुई ।

व्यवस्थापक,

‘धर्मोदय’ ।

—:०:—

“धर्मोदय” पत्र व सभायात चन्दा बिया दीपि
निम्न लिखित सज्जनवर्गयात हार्दिक धन्यवाद ।

सभायात

लालधन शाक्य	२)
धनरत्न शाक्य	५)
शीलप्रभा उपासिका	३)
शीलस्वभा	३)
श्रुद्ध लक्ष्मी उपासिका	३)
विष्णुबहादुर उपामक	५)
रामबहादुर ”	५)
देवरत्न बज्राचार्य	३)
विशाखा उपासिका	३)
धर्मप्रभा ”	१)

चैत्यधन शाक्य	१)
जगतकुमारी उपासिका	॥)
पुण्य तार ”	॥)
महालक्ष्मी ”	१)

पत्रयात

काठमाडौं मेडिकल हल	२६।)
महन्तलाल	१०।=)
रत्नदेवी	५)
ज्यानबहादुर	२॥।-)
कृष्णप्रसाद	२)
चन्द्रप्रसाद रत्नबहादुर	२)
भाइरत्न	१)
बुद्धिनारान	१)

धर्मोदयया पृष्ठ ४ वृद्धि यायया निर्मित प्राप्त जूगु चन्दा—

स्वर्गीय साहु द्रव्यधर तुलाधरया नामं ..... १००।रु०

Printed by S. Mani Pradhan, at the Mani Press, Kalimpong.

प्रबन्ध सम्पादक व प्रकाशक—भिन्नु अमृतानन्द, मन्त्री धर्मोदय सभा ।

प्राप्त

नज्जाचार्य